

PUUMALA, Vekarsalo, Mallaslinnoitus

Tarkastuslonteko
historiallisen ajan
sotavarustuksista

Esa Laukkanen 1988

Arkistotiedot tarkastetusta muinaisjäännöksestä

Kunta: Puumala

Kylä: Kyllölä

Tila: 3:82 Pienhuhtilahti, omistaa Soini Mattilainen, osoite: Nikinsalmi, 52230 HURISSALO, puhelin: 955-11835 tai 955-45621.

Sijainti: peruskartalla n:o 3141 11 "Suurlahti"

x = 6810 79 - 6810 97

y = 536 90 - 537 03

z = 80-90

p = sama kuin x

i = sama kuin y

k = sama kuin z

Kiinteistötunnus: K623S418R3T82

Valokuvat: Museoviraston esihistorian toimiston arkistossa:
F 74 094-6, diat 16403-5 ja 16409.

Löydöt: -

Kirjallisuuslähteitä: Paasonen, Julius: Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnasta. Helsinki 1889. Sivut 40-41.
Etelä-Savon puolustusvarustukset historiallisella ajalla. Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisu n:o 137: 1987.

Mallaslinnoituksen nimellä tunnettujen
historiallisten sotavarustusten tarkastus Puumalan
Vekarsalossa 16.8.1988

Vekarsalon saarella sijaitsevan linnoituksen tarkastivat Soini ja Petri Matilaisen opastamina Leena Lehtinen Savonlinnan museosta ja Esa Laukkanen museovirastosta. Tarkastuksella selvitettiin suojeltavan muinaisjäännöksen rajat, jota toimenpidettä maanomistaja Soini Matilainen oli pyytänyt. Tietoa muinaisjäännöksen kunnosta tarvittiin myös Etelä-Savon muinaisjäännösten kunnostamissuunnitelmien laatimiseen. Kirjallisia tietoja Mallaslinnoituksen osuudesta historiallisiin sotatapahtumiin on saatavissa ainakin Julius Paasosen v. 1889 Helsingissä ilmestyneestä julkaisusta "Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa". Siinä Paasonen kirjoittaa vuosien 1788-90 sotatapahtumista:

"Muutamiin paikkoihin olivat ruotsalaiset s o - t a v a r u s t u k s i a laittaneet. Vekarsalon pohjoispäässä (Puumalan pitäjässä lähellä Ristiinan rajaa) Jauhokankaalla ja sen kanssa taipaleella yhdistetyllä Sikoleuvanniemellä on jäännöksiä semmoisista. Jauhokankaalla ja sen rantapenkereillä ovat sotaväen asunnot ja jauhomakasiinit olleet, kuten jälistäkin näkyy. Itse t y k k i p a t t e r i oli yllämainitulla taipaleella ja pyssyväkeä varten oli vuoriselle, ylhäiselle Sikoleuvanniemelle rakennettu r i n t a v a r u s t u k s i a kivistä, joista kaikista jäännökset ja rauniot vielä ovat jotenkin hyvin säilyneet. Sikoleuvansalmi oli rautaketjuilla ynnä puusta tehdyillä "pisteranoilla" tukettu. Ketjut olivat kiinnitetyt Sikoleuvanniemen vuorista Kaijutsaloon Kynäsaaren ylitse, jossa vielä vitjan päät ovat kalliossa. Myös on yksi "ranetti" vielä upoksissa Kaijatsalon rannalla. Nämä varustukset varjelivat Tammaselkää."

Tykkipatterin rakennetta ei Paasosen julkaisussa mainita. Mikäli hänen tarkoittamansa tykkipatterin paikka on yhä jäljellä Jauhokankaan ja Sikoleuvanniemen välisellä kannaksella eli taipaleella, patterin paikaksi täytynee ymmärtää kannaksella olevan L-kirjaimen muotoisen maavallin suojaama katve.

Nykyisessä kunnossaan valli on osapuilleen 1 m korkea, ja sen kokonaispituus on 35 m. Välittömästi sen edessä on kaivanto, syvyydeltään puolisen metriä. Kaivanto ulottuu 25 m:n pituisena maavallin pitkän sivun päästä päähän. Sekä valli että kaivanto ovat tehdyt löysään hiekkamaahan, ja niiden kohdalla ei ole maaperää sitomassa mitään lujajuurista kasvillisuutta, josta syystä ne ovat erittäin arkoja tällaamisen aiheuttamalle kulutukselle ja eroosiolle. Liitteenä olevaan asemapiirrokseen on merkitty kaivannosta rintamasuuntaan jatkuvat ulokkeet, joiden merkitys ei ole tiedossani. Näistä kaivannon ulokkeista itäisimmän on vesi syövyttänyt melkein kokonaan olemattomiin. Soini Matilainen muisti ajan, jolloin tämäkin uloke oli ollut samanlainen kuin sen rinnalla olevat.

Kaivannon viereinen valli näyttää varsinkin länsipäässään kärsineen tällaamisesta, joka on kuluttanut pois sen peittona ollutta ohutta kasvillisuuskerrosta. Paasosen mainitsemia kivisiä rintavarustuksia ovat Vekarsalossa liikkuneet veneilijät välistä syytäneet huvikseen kalliolta alas. Näin kivivalit ovat paikoin madaltuneet. Soini Matilainen kertoi tavanneensa kivien pudottelijoita itse teostakin ja pysäyttäneensä sen kertaisen hävitystyön.

Kivivallia linnoitukseen kuuluu yhteensä 50 m. Sen tavallinen korkeus on osapuilleen 0,3-0,5 m. Valli on koottu ilman laastia n. 0,2-0,4 läpimittaisista luonnonkivistä.

Asemapiirrokseen merkityt neljä kuoppaa lähellä maavallia ja kaivantoa ovat maastossa vaivoin erottuvia laakeita syvennyksiä. Muuta niistä ei paikan päällä pantu merkille. Kaksi muuta asemapiirrokseen merkittyä kuoppaa on kaivettu kaltevalle maaperälle siten, että alarinteen puoleinen laita on täytynyt korottaa kivilatomuksella, jotta se on saatu muiden laitojen kanssa samaan tasaan. Näiden kuoppien vierellä oli muutamasta kivistä koostuva latomus. Sen alkuperäinen tarkoitus ei selvinnyt sitä tarkasteltaessa. Kolme asemapiirroksessa olevaa kivirauniota voitiin maastossa havaita pyöreälakisina, sammalen peittäminä ja alle metrin korkuisina kasoina.

Mallaslinnoituksen rakenteiden säilymismahdollisuudet ovat paljolti sen armoilla, jääkö linnoitus rauhaan saareen satun-

naisesti poikkeavien veneilijöiden toisinaan aiheuttamilta tuhoilta. Maanomistaja Soini Matilaisen pyrkimyksenä on turvata Mallaslinnoituksen eri osien säilyminen niiden historiallisen arvon takia.

Savonlinnassa 22.12.1988

Era Haukkanen

Liitteet: Luettelo valokuvista

Valokuvia

Peruskarttaote

Asemapiirros 1:500

Kopio hakemuksesta muinaisjäännöksen rajan ja suoja-alueen vahvistamiseksi (ei sisällä hakemuksen liitteitä)

Valokuvat Puumalan Vekarsalon Mallaslinnoituksesta,
kuvannut Esa Laukkanen 16.8.1988

Mustavalkoiset negatiivit museoviraston esihistorian toimiston arkistossa:

F 74094: Maavallin pitkän sivun koillispää kaakosta nähtynä.

F 74095: Maavallin pitkän sivun keskikohtaa kaakosta nähtynä.

F 74096: Maavallin pitkän sivun lounaispää kaakosta nähtynä.

Väridiat museoviraston esihistorian toimiston arkistossa:

16403: Maavallin pitkän sivun koillispää etelästä nähtynä.

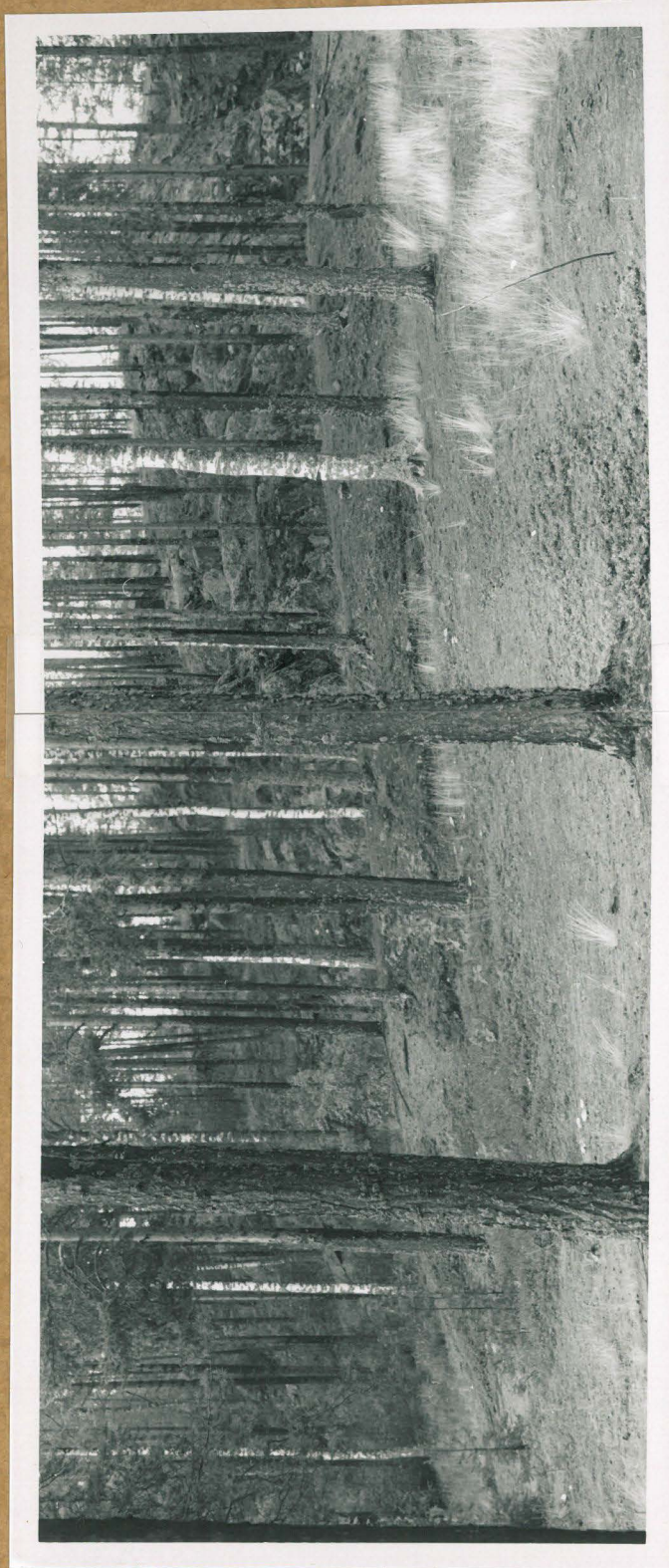
16404: Kivivallia linnoituksen pohjoisimmalla reunalla etelästä nähtynä.

16405: Kivivallia linnoituksen korkeimman kallioharjanteen luoteissivulla luoteesta nähtynä.

16409: Etualalla maavallin pitkää sivua ja sen takana kairantoukavantoa. Kuvattu luoteesta.

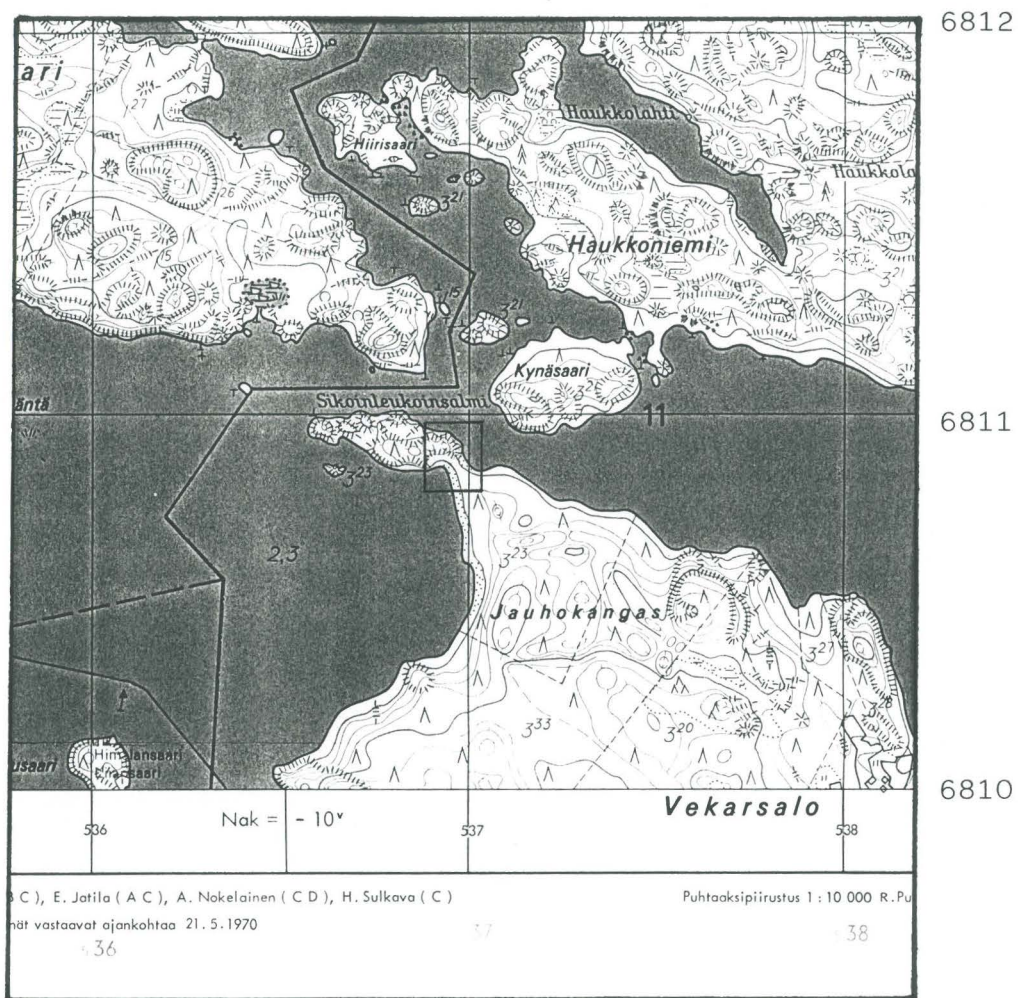
PUUMALA, MALLASLINNOITUS

F 74096 (vas.) ja F 74095 (oik.) Varustuksiin kuuluvan maavallin pitkää sivustaa kaakosta nähtynä.

Mallaslinnoitus peruskarttalehdellä n:o 3141 11 "Suurlahti"
mittakaavassa 1:20 000.

Tarkemman kartan alue rajattu. Varustukset sijaitsevat
alueella, jolla x-koordinaatti vaihtelee rajoissa 6810 79 -
6810 97 ja y-koordinaatti rajoissa 536 90 - 537 03. Käytetyn
peruskarttalehden painovuosi on 1970.

x=6810 90

Mallaslinnoitus

kivivalli

maavalli

käilynto

kuoppia

kiviraunio

kuoppia, joiden reunaa korotettu kivillä

kivilatomus

kiviraunio

kiviraunio

Jauhokangas

- Kalliojyrkäne, kork. alle 2 m.
- Kalliojyrkäne, kork. yli 2 m.
- Hiefikko
- Mäntymetsä
- Lehtimetsä
- Valli
- Leikkaus

x=6810 80

y=536 90

y=537 00

0 5. 07.

Mikkelin lääninhallitukselle

HAKEMUS KIIINTEÄN MUINAISJÄÄNNÖKSEN RAJAN JA SUOJA-ALUEEN
VAHVISTAMISESTA

Vekarsalon saarella, omistamallani tilalla RN:o 3:82 Puumalan kunnan Kyllölän kylässä, on kiinteitä muinaisjään-
nöksiä ns. Mallaslinnoituksesta, joka rakennettiin 1700-
luvulla. Linnoituksesta on nähtävissä ainakin maavalli,
kuoppia ja kivistä ladottua vallitusta.

Koska muinaisjäännöksen rajaa ja suoja-aluetta ei ole vahvistettu, pyydän nyt, että ne vahvistettaisiin ja että muinaisjäännökselle annettaisiin sen arvon turvaavat määräykset. Samalla pyydän, että muinaisjäännös merkittäisiin maastoon sopivilla kilvillä ja selostuksilla sekä aidattaisiin.

Muinaisjäännöksen merkitseminen ja suojaaminen maastossa on tarpeellista, koska paikalla käy runsaasti veneilijöitä, jotka ovat jo käyttäneet vallitusta mm. nuotiopaikan rakennustarpeiksi. Veneilijöiden käyttöön olen antanut maa-alueita linnoituksen jäännösten eteläpuolelta.

Hakemuksen liitteistä käy ilmi esitys muinaisjäännöksen rajoiksi, omistusoikeus sekä muinaisjäännöksen sijainti.

Puumalassa, kesäkuun 30 päivänä 1988

Soini Matilainen

Osoite: Nikinsalmi, 52230 Hurissalo
Puhelin: 955/11835 tai 955/45621

Liitteet: Karttaote 1:20000 ja selvitys linnoituksesta
Ote maarekisteristä